बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयनको प्रक्रिया

(क) पूर्वतयारी चरण :

(१) कायपालिकाबाट आफ्नो पालिकालाई बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गर्ने निर्णय ।

(२) बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा सम्वन्धी स्थानीय तहका पदाधिकारी र अन्य सरोकारवालालाई अभिमुखीकरण गर्ने ।

(३) कार्यपालिका र र र बालमैत्री थानीय शासन सिमितिबाट लिखत प्रतिबद्धता गर्ने ।

(४) बालमैत्री स्थानीय शासनको अवधारणा र वर्तमान अबस्था सम्बन्धी कार्यान्वयन निर्देशिकाको सूचकमा आधारित भई पालिकामा बालबालिकाको अवस्था सम्बन्धी वस्तगत् विवरण (प्रोफाईल) तयार गरी प्रकाशन गर्ने ।

(५) बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकको स्थानीयकरण गर्ने ।

(६) बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयन गर्न आबश्यक स्थानीय नीति/रणनीति/कार्यविधि र निर्देशिका र आचारसंहिता तर्जुमा गर्ने ।

(ख) तयारी चरण :

(१) पालिका र वडामा बालमैत्री स्थानीय शासनको लागि संस्थागत प्रवन्ध

(सम्पर्क शाखा, सम्पर्क व्यक्ती तोकी जिम्मेवारी दिने) गर्ने ।

(२) बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गर्ने वडाहरु छनौट गर्ने ।

(३) बालबालिकाको क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायबाट बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयनका लागि स्रोत सहितको प्रतिवद्धता प्राप्त गर्ने ।

(४) बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यान्वयनको लागि लगानी योजना तयार गर्ने ।

(५) बालकोष सञ्चालन कायिविधि स्वीकृती, बालकोष स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

(६) बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गर्ने वडामा आवश्यकता अनुसार बाल क्लब, बाल सञ्जाल, टोल विकास संस्था/समुदायमा आधाीरत संस्थाहरुको गठन र पिरचालन गर्ने ।

(ग) नीति तथा योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनको चरण :

(१) लगानी योजनामा आधाीरत भई बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरु प्राप्त गर्न क्षेत्रगत क्रियाकलापहरुको तयारी गर्ने ।

(२) छनोट भएका क्षेत्रगत क्रियाकलापहरुको लाीग आबश्यक बजेट विनियोजन गर्ने ।

(३) साझेदार र सरोकारवालाहरुको सञ्जाल निर्माण, समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

(४) स्वीकृत बार्षिक क्रियाकलापहरुको कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।

(५) बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचक अनुसारको नतिजा प्राप्तीको सुनिश्चितता गर्ने ।

(घ) अनुगमन, मूल्यांकन र प्रतिवेदनको चरण :

(१) सूचक पूरा भएको अवस्थामा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागितामा वडा र पालिका स्तरीय सिमितबाट अनुगमन र समीक्षा गरी प्रतिवेदन तयारी गर्ने ।

(२) बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकका आधारमा स्थितीपत्र तयारी र सार्वजनिकीकरण गर्ने ।

(३) बालमैत्री स्थानीय शासनको घोषणाको लाीग तोकिएको निकायवाट अनुगमन गर्ने ।

(४) वडा/स्थानीय तहबाट सूचक पूरा भएको प्रमाणीकरण गर्ने ।

(५) बालमैत्री वडा/स्थानीय तह घोषणाका लागि तोकिएको निकायबाट अनुमति प्रदान गर्ने ।

(ङ) बालमैत्री वडा/पालिका घोषणा र दिगोपनाको चरण :

(१) बालमैत्री वडा/पालिका घोषणा पछिको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने ।

(२) बालमैत्री वडा घोषणा गर्न कार्यपालिका र पालिका घोषणा गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहको सभाको निर्णय ।

(३) बालमैत्री वडा/पालिका घोषणा ।

(४) बालमैत्री वडा/पालिका घोषणा पछिको रणनीतिक योजना कार्यान्वयन ।

(५) बार्षिकरुपमा प्रतिवेदन तयारी र प्रकाशन ।

(६) बालमैत्री स्थानीय शासनका सूचकहरुको दिगोपनाको सुनिश्चितता ।

घोराही उपमहानगरपालिकालाई बालमैत्री घोषणा गर्न सूचकमा आधारित क्रियाकलाप र जिम्मेवारी बाँडफाँड :

सूचक	**क्रियाकलाप/जिम्मेवारी**				
	बाल क्लव	टोल विकास संस्था	वडा कार्यालय	शाखा/महाशाखा	कैफियत
बालबचाउ (१४)					
गर्भवती महिलाहरुले कम्तिमा प्रसुती पूर्व ४ पटक र प्रसुती पश्चात आमा र नवजात शिशुको कम्तिमा ३ पटक स्वास्थ्य जाँच गरएका हुनेछन् ।	-गर्भजाँच र प्रसुतीपछिको जाँचका बिषयमा चेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने ।	-गर्भवतीहरुको विवरण संकलन गरी गर्भजाँचमा जान प्रोत्साहन गर्ने । -सुत्केरीपछिको जाँचका लागि सुत्केरी आमा र अभिभावकलाई अनुरोध गर्ने । -टोल विकास संस्थाको बैठक र कार्यक्रमहरुमा गर्भजाँच र प्रसुतीपछिको जाँचबारे छलफल गर्ने ।	-सबै गर्भवती महिलाको तथ्यांक लिएर गर्भजाँचलाई प्रभावकारी बनाउने । -प्रसुतीपछिको जाँचलाई प्रभावकारी बनाउन सचेतना बृद्धि गर्ने । -प्रसुतिपछिको जाँचलाई घरदैलोमै गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	-मापदण्ड अनुसार गर्भवती जाँच गर्न आउने महिलालाई थप प्रोत्साहन गर्ने । -गाउँघर क्लिनिकको स्तर बृद्धि गरी नियमित गर्भवती जाँच गर्ने । -गर्भवती जाँच गर्न नआएका महिलाको तथ्यांक लिएर अभिभावकलाई अभिमुखिकरण गर्ने । -उपमेयर खुत्रूके कार्यक्रमलाइ प्रभावकारी वनाउने -अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
गर्भवती महिलाले टिटानसबिरुद्धको २ वटा खोप लगाएका हुनेछन् ।	-टिटानसबिरुद्धको खोप लगाउन गर्भवतीलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	-टिटानसबिरुद्धको खोप लगाउन गर्भवतीलाई प्रोत्साहन गर्ने । -गर्भवती महिला र खोप लगाए, नलगाएका	-टिटानसबिरुद्धको खोप लगाएका, नलगाएका महिलाको विवरण तयार पार्ने । -खोप नलगाएकालाई	-टिटानसबिरुद्धको खोप लगाउने अभियानलाई प्रभावकारी बनाउने । -टिनानसबिरुद्धको खोपबारे चेतनामुलक	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा

		महिलाको विवरण तयार पारी स्वास्थ्य संस्थामा जानकारी दिने ।	खोप लगाउन प्रेरित गर्ने । -टिनानसबिरुद्धको खोपको महत्वबारे प्रकाश पार्ने ।	कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -टिटानसबिरुद्ध खोप लगाएका महिलाहरुको विवरण तयार पार्ने । -अनुगमन र नियमन गर्ने	
गर्भवती तथा सुत्केरी आमाहरुले आइरन चक्की (जम्मा २२५ वटा) खाएका हुनेछन् ।	-आइरन चक्की खान गर्भवतीलाई अनुरोध गर्ने ।	-आइरन चक्की खान गर्भवतीलाई प्रोत्साहन गर्ने । -आइरन चक्की खाए, नखाएका गर्भवती महिलाको विवरण तयार पारी स्वास्थ्य संस्थामा जानकारी दिने ।	-आइरन चक्की खाएका, नखाएका महिलाको विवरण तयार पार्ने । -गर्भवतीलाई आइरन चक्की खान प्रेरित गर्ने । -आइरन चक्कीको महत्वबारे सचेतना बृद्धि गर्ने ।	-आइरन चक्कीको महत्वबारे सचेतना बृद्धि गर्ने । -आइरन चक्की खुवाउने कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने । -आइरन चक्की खाएका र नखाएका महिलाहरुको विवरण तयार पार्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट सुत्केरी गराएका हुनेछन् ।	-गर्भवतीलाई स्वास्थ्य संस्थामै सुत्केरी हुन अनुरोध गर्ने । -घरमा सुत्केरी हुँदाका जोखिमबारे सचेतना बृद्धि गर्ने ।	-स्वास्थ्य संस्थामै सुत्केरी बनाउने काममा प्रोत्साहन गर्ने । -टोलका हरेक बैठक र कार्यक्रममा होम डेलिभरी शुन्य अभियानबारे छलफल गर्ने ।	-स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुन आउनेलाई प्रोत्साहनको व्यवस्था गर्ने । -स्वास्थ्य संस्थाको स्तर र क्षमता बृद्धि गर्ने ।	-होम डेलिभरी शुन्य अभियानलाई तिब्रता दिने । -स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी र कुरुवालाई आवासको व्यवस्था गर्ने । -स्वास्थ्यकर्मीलाई सुत्केरी सम्बन्धी तालिम दिने ।	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा

६ महिनासम्मको शिशुलाई आमाले अनिवार्यरुपमा पूर्ण स्तनपान गराएका हुनेछन् ।	-स्तनपानबारे परिवारमा प्रचार गर्ने ।	-स्तनपानको महत्वबारे टोलमा प्रचारप्रसार गर्ने ।	-स्वास्थ्य संस्थामार्फत ६ महिनाका आमाहरुलाई भेला गरी स्तनपानको महत्व बुझाउने । -स्तनपानको अबस्थाबारे अभिलेख तयार पार्ने ।	-स्वास्थ्य स्वयंसेविका, निगरानी समुह, आमा समूहहरुलाई अझ सक्रिय बनाई स्तनपानको महत्वबारे प्रचार गर्न लगाउने । -स्वास्थ्य संस्था मार्फत जनचेतामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने । -स्तनपान सप्ताह मनाउने । -नियमित अनुगमन गर्ने । -स्तनपानको अवस्थाबारे वडागत अभिलेख तयार पार्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
६ महिनादेखि ५ बर्षमुनिका सबै बालबालिकालाई बर्षको २ पटक भिटामिन ए क्याम्सुल खुवाइएको हुनेछ ।	-भिटामिन ए खुवाउने कार्यक्रमको प्रचारप्रसार गर्ने ।	-भिटामिन ए खुवाउने समयमा आफ्नो टोलमा प्रचारप्रसार गर्ने ।	-भिटामिन ए खुवाउने अभियानलाई प्रभावकारी बनाउने । -भिटामिन ए खुवाउने अभियानको प्रचारप्रसार गर्ने ।	-भिटामिन ए खुवाउने अभियानको अनुगमन गर्ने । -महिला स्वयंसेविकालाई परिचालन गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
एक बर्षभित्रका प्रत्येक बालबालिकाले नेपाल सरकारले तोकेका सबै र	-खोपबारे बाल क्लबको बैठकमा छलफल गर्ने । -खोप लगाउन	-खोप कार्यक्रममा सहयोग गर्ने । -बालबालिकालाई खोप	-खोप कार्यक्रम प्रभावकारीरुपमा सञ्चालन गर्ने ।	-खोप क्लिनिक नियमित संचालन गरी राख्ने । -स्वास्थ्य संस्था मार्फत	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा

पूर्णखोप प्राप्त गरी पूर्णखोपयुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।	बालबालिकालाई प्रोत्साहन गर्ने ।	लगाउन प्रेरित गर्ने । -अभिभावकलाई खोपको आबश्यकताबारे जानकारी दिने ।	-खोप कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने । -खोप नलगाएका बालबालिकाको अभिलेख राख्ने ।	जनचेतामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने । -आमा समूह, स्वयंसेविकालाई नियमित परिचालन गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	
एच्आइभी संक्रमित आमाबाट जन्मिएका सबै बालबालिकाले एआरभी प्रोफाइलेक्सिस पाएका हुनेछन् ।	-एचआईभीबारे सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -एचआईभी संक्रमित बालबालिकालाई औषधि खान प्रोत्साहन गर्ने ।	-एचआइभी संक्रमणको जोखिमबारे टोलमा छलफल चलाउने । -संक्रमितहरुलाई औषधि खान प्रोत्साहन गर्ने । -संक्रमितलाई समाजमा विभद् नगर्ने ।	-एचआईभी संक्रमितहरुको अबस्थाबारे जानकारी लिने । -एचआईभी संक्रमितहरुलाई परामर्श गर्ने । -एचआईभी संक्रमित आमा र बच्चालाई उपचारमा सहजिकरण गर्ने ।	-एचआइभी जाँचलाई प्रभावकारी बनाउने । -एचआईभीबाट बच्ने उपाय सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -एआर्भी औषधिको सहज पहुँचको व्यवस्था गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
सबै घर परिवारले आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोग गरेका हुनेछन् ।	-आयोडिन नुनको आबश्यकता र महत्बारे कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-आयोडिनयुक्त नुन खानेबारे टोलमा सचेतनामुलक अभियान चलाउने । -आयोडिन नुनको महत्वबारे प्रशिक्षण चलाउने ।	-आयोडिन नुनको महत्वबारे चेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने । -आयोडिन नुन प्रयोग गर्ने, नगर्नेहरुको तथ्यांक राख्ने ।	-आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोगबारे चेतना बृद्धि गर्ने । -आयोडिनयुक्त नुन प्रयोग गरेका परिवारको विवरण अद्यावधिक गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा

कम तौल, पुड्को र ख्याउटेपन हुने ५ बर्षमुनिका बालबालिकाको संख्यामा कमी आएको हुनेछ ।	-बालबालिकाको उमेर अनुसारको विकासबारे छलफल चलाउने ।	-बालबालिकालाई उमेर अनुसार बृद्धि विकासका लागि अभिभावकहरुलाई सचेत पार्ने । -कमतौल भएका, ख्याउटे बालबालिका भएमा उपचारका लागि सहयोग गर्ने ।	-बालबालिकाको अबस्थाबारे नियमित तथ्यांक लिने । -कमतौल भएका बालबालिकालाई समयमै पोषणका लागि सहयोग गर्ने ।	-बालबालिकालाई कसरी स्याहार गर्ने भन्नेबारे तालिम दिने । -बालबालिकाको नियमित तौल लिने र त्यसको नियमित अनुगमन गर्ने ।	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
अती कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ ।	-कुपोषित बालबालिका भएमा टोल विकास संस्था वा वडा कार्यालयलाई जानकारी गराउने ।	-अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकाको तथ्यांक संकलन गरी वडामा पठाउने । -कुपोषित बालबालिकाकालाई पोषिलो खानेकुरा खुवाउनेबारे सचेतना बृद्धि गर्ने ।	-अति कडा कुपोषण भएका बालबालिका पहिचान गरी उपचारका लागि पठाउने । -बालबालिकाको पोषणका लागि सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकालाई पोषण पुनर्स्थापना गृहको व्यवस्था गर्ने । -अति कडा कुपोषण भएका बालबालिकालाई निशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाउने । -कुपोषणबारे सचेतना बृद्धि गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा शाखा
सबै घरधुरीमा आधारभूत तहको खानेपानी सुबिधा उपलब्ध भएको हुनेछ ।	-शुद्ध खानेपानीको महत्वबारे छलफल गर्ने। -पानी शुद्धिकरण गरेर मात्र खानेबारे परिवारमा छलफल गर्ने ।	-टोलमा खानेपानीको अबस्थाबारे नियमित छलफल गर्ने । -खानेपानी सुबिधा नभएको ठाउँमा योजना माग गर्ने । -पानी शुद्धिकरण सम्बन्धी तालिम र सचेतनामुलक कार्यक्रममा सहभागी हुने ।	-स्वच्छ खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धी चेतना फैलाउने । -सबै घरधुरीमा खानेपानी सुविधा भए, नभएको जानकारी लिने । -खानेपानी सुविधा	- खानेपानी सुविधा बिस्तार गर्ने । -स्वच्छ खानेपानीको प्रयोगबारे सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -खानेपानी आयोजनाहरुलाई पानी	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा

			बिस्तार गर्ने । -खानेपानीको गुण्स्तर बृद्धिका लागि नियमित खानेपानी आयोजनाको अनुगमन गर्ने ।	शुद्धिकरणको तालिम दिने । -खानेपानी आयोजनाको नियमित अनुगमन गरी पानीको गुणस्तर कायम गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	
चर्पी गएपछि, बालबालिकाको दिशा धोएपछि र खाना खानु/खुवाउनु अघि साबुनपानीले हातधुने परिपाटीको विकास भएको हुनेछ ।	-पूर्ण सरसफाईका कार्यक्रमहरुमा सरिक हुने । -सरसफाईको महत्वबारे कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-टोल सरसफाईका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने । -पूर्ण सरसफाई अभियान चलाउने ।	-पूर्ण सरसफाई सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने । -सरसफाईको अनुगमन गर्ने ।	-पूर्ण सरसफाई अभियान सञ्चालन गर्ने । -खुला दिसामुक्त घोषणाको अनुगमन गर्ने ।. - अनुगमन र नियमन गर्ने	योजना शाखा सरसफाई शाखा
प्रत्येक घर परिवारले शौचालयको प्रयोग तथा खुला दिसामुक्त घोषणा भएको हुनेछ ।	-घरपरिवारमा शौचालय प्रयोग गर्न लगाउने ।	-शौचालय प्रयोग सम्बन्धी छलफल कार्यक्रम आयोजना गर्ने । -खुला दिसामुक्त कार्यान्वयन गराउने ।	-शौचालय प्रयोगको अबस्थाबारे अनुगमन गर्ने । -खुला दिसामुक्त कार्यान्वयनमा जोड दिने ।	-पूर्ण दिसामुक्त घोषणाको नियमित अनुगमन गर्ने । -शौचालय प्रयोगको अबस्थाबारे अनुगमन गर्ने ।	योजना शाखा सरसफाई शाखा
बालसंरक्षण (१०)					
५ बर्षमुनिका सबै बालबालिकाको जन्मदर्ता भएको हुनेछ ।	-बाल क्लवमा जन्मदर्ताबारे छलफल गर्ने । -जन्मदर्ता गर्न बालबालिकालाई प्रोत्साहन	-जन्मदर्ता गर्न प्रेरित गर्ने । -जन्मदर्ता नगराउनेलाई परामर्श गर्ने ।	-जन्मदर्ता बढाउन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -जन्मदर्ताको	-जन्मदर्ता अभियान सञ्चालन गर्ने । -जन्मदर्ताको घुम्ती अभियान सञ्चालन गर्ने	पञ्जिकरण शाखा

	गर्ने ।		सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -जन्मदर्ताको अभिलेख राख्ने ।	। -जन्मदर्ता सम्बन्धी सचेतना बृद्धि गर्ने । -जन्मदर्ताको अबस्था सम्बन्धी तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	
निकृष्ट प्रकारको बालश्रम अन्त्य गर्दै प्रभावित बालबालिकाको पुनर्स्थापना भएको हुनेछ ।	-बालश्रमिकहरुको अबस्थाबारे छलफल गर्ने । -बालश्रमिकहरुको बारेमा टोल विकास संस्थालाई जानकारी दिने । -वालश्रम विरुद्धको	-बालश्रमिकहरुबारे वडालाई जानकारी दिने । -बालश्रमिक राख्ने घरपरिवारलाई सचेत गराउने । -बालश्रमिकको उद्धार र पुनर्स्थापनामा सहयोग गर्ने ।	-बालश्रमिकहरुको तथ्यांक लिने । -बालश्रमिकहरुलाई उद्धार र परिवारमा पुनर्स्थापना गर्ने । -बालश्रमिकका परिवारलाई परामर्श र अभिमुखिकरण गर्ने ।	-बालश्रमको अबस्थाबारे सर्वेक्षण गर्ने । -बालश्रमिकहरुको अबस्थाबारे अनुगमन गर्ने । -बालश्रमिकहरुको उद्धार गर्ने । -बालश्रमिकहरुको परिवारमापुनर्स्थापना गर्ने - अनुगमन र नियमन गर्ने	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा
स्थानीय तह बालविवाहमुक्त भएको हुनेछ ।	-बाल क्लवमा बालविवाह र यसको प्रभाववारे छलफल गर्ने । -बालविवाह हुन थालेमा प्रहरीमा खबर गर्ने । -बालविवाह रोक्न क्लवबाट पहल गर्ने । -बालविवाह सम्बन्धी	-बालविवाह हुन थालेमा रोक्न पहल गर्ने । -टोलमा बालविवाह भए नभएको नियमित निगरानी राख्ने । -बालविवाह भएमा त्यसको कानूनी उपचार खोज्ने । -बालविवाहका असरबारे	-बालविवाह रोक्न पहल गर्ने । -बाल विवाह गर्नेलाई कानूनी कार्वाहीका लागि पहल गर्ने । -बालविवाहबिरुद्धका चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-बालविवाहको अबस्थाबारे सर्वेक्षण गर्ने । -बालविवाहको तथ्यांक लिने । -बालविवाहबिरुद्धका तालिम, अन्तर्क्रिया गर्ने ।	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा

	बिभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।	टोलमा छलफल गर्ने ।		-बालविवाहको तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	
घरपरिवार, समुदाय, सार्वजनिक स्थान (बिद्यालय, सामाजिक चाडपर्व, भेला) मा बालबालिकाबिरुद्ध हुने हिंशा, बेचबिखन, शोषण, वेवास्ता र दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुनेछ ।	-बाल क्लवमा बिभेद्, दुर्व्यवहार, शोषणका घटना भए, नभएकोबारे छलफल गर्ने । -यस्ता घटनाबिरुद्ध आवाज उठाउने । -न्यायका लागि दवाव सिर्जना गर्ने ।	-टोलमा हिंशा, दुर्व्यवहार भए, नभएको नियमित अनुगमन गर्ने । -घटना भएमा तत्काल छलफल चलाउने । -हिंशा गर्नेलाई कार्वाहीका लागि प्रक्रिया अघि बढाउने । -टोलमा चेतामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-बालबालिकामाथि बिभिन्नखालका हिंशा, दुर्व्यवहार सम्बन्धी घटना हुन नदिन सचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने । -यस बिरुद्धका अभियानमा आमा समूह, महिला समूह, युवा समूहहरु परिचालन गर्ने । -हिंशाबिरुद्धका कानूनी प्रावधानबारे अभिमुखिकरण कार्यक्रम गर्ने ।	-बालबालिकाबिरुद्ध हुने हिंशा, बेचबिखन, शोषण, वेवास्ता र दुर्व्यवहारबिरुद्ध चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -यस्ता घटना भएमा कानूनी कार्वाहीका लागि पहल कदमी गर्ने । -बिद्यालयमा यस सम्बन्धी तालिम, अभिमुखिकरण कार्यक्रम गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	महिला,बालवाली का तथा सामाजिक विकास शाखा र शिक्षा शाखा
समुदायमा आधारित बाल संरक्षण प्रणाली स्थापित भई सञ्चालनमा ल्याइएको हुनेछ ।	-बाल संरक्षण समितिलाई आबश्यक सहयोग गर्ने । -बाल संरक्षणका सवालहरु पहिचान गर्ने ।	-बाल संरक्षण बिरुद्धका घटना भए बाल संरक्षण समितिमा जानकारी गराउने ।	-वडा स्तरीय बाल संरक्षण समितिको गठन, पुनगर्ठन गर्ने । -बाल संरक्षण समितिलाई बाल संरक्षणका क्रियाकलापमा सक्रिय बनाउने । -बाल संरक्षण	-नगर र वडा तहमा बाल संरक्षण समिति गठन, पुनगर्ठन गर्ने । -नियमित बैठक बसाल्ने । -बाल संरक्षण नीति तयार पारी कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।	महिला,बालवाली का तथा सामाजिक विकास शाखा

			समितिका काम, कर्तव्यबारे अभिमुखिकरण गर्ने ।	-बालसंरक्षण नीति कार्यान्वयनमा भूमिका खेल्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	
छाउपडी, कमलरी जस्ता सामाजिक कुप्रथा नरहेको हुनेछ ।	-कमलरी प्रथाका बिषयमा बाल क्लवमा छलफल गर्ने । -कमलरी नराख्न समुदायमा अनुरोध गर्ने ।	-टोलमा कमलरी भएको, नभएको बारेमा अनुगमन गर्ने । -कमलरी राखेको पाइएमा वडा कार्यालयमा जानकारी गराउने ।	-कमलरी प्रथाबारे वडामा अनुगमन गरी यसको तथ्यांक राख्ने । -कमलरी उद्धारका काममा पहल कदमी लिने । -कमलरी नराख्नेबारे कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	-कमलरी प्रथा अन्त्यको कार्यान्वयन भए, नभएको अनुगमन गर्ने । -कमलरी उद्धार र पुनर्स्थापनाका कार्यक्रम गर्ने । -कमलरी उद्धारका घटनामा अन्य सरोकारवालाहरुसँग समन्वय, सहकार्य गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	महिला,बालवाली का तथा सामाजिक विकास शाखा
स्थानीय तह/समुदाय ले १४ बर्षमुनिका असहाय बालबालिका भएमा सो को संरक्षण गर्न बिशेष व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।	-असहाय बालबालिकाको अबस्थाबारे छलफल गर्ने । -असहाय बालबालिकाको बारेमा टोल विकास संस्था र वडा कार्यालयलाई जानकारी दिने ।	-असहाय बालबालिकाको बारेमा जानकारी लिने । -असहाय बालबालिका भएमा उनीहरुलाई उचित संरक्षणका लागि वडा कार्यालयसँग समन्वय गर्ने ।	-असहाय बालबालिकाको पहिचान गर्ने । -असहाय बालबालिकाको अबस्थाबारे अध्ययन गर्ने । -उनीहरुको बिशेष संरक्षणका लागि आबश्यक विकल्प छनोट गर्ने ।	-असहाय बालबालिकाको तथ्यांक लिने । -असहाय बालबालिकाको संरक्षणका लागि आबश्यक व्यवस्था मिलाउने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	महिला,बालवाली का तथा सामाजिक विकास शाखा

स्थानीय तहमा सडक बालबालिकाको संख्या शुन्य भएको हुनेछ । (सडक बालबालिकालाई (भएकोमा) बालगृहमा राखी व्यवस्थापन भएको हुने)	-सडक बालबालिकाबारे क्लवमा छलफल गर्ने । -सडक बालबालिका भेटिएमा टोल विकास संस्था, वडा या प्रहरीमा खबर गर्ने ।	-सडक बालबालिका भेटिएमा वडा, नगर तथा प्रहरीमा खबर गर्ने । -सडक बालबालिकाको पृष्ठभूमी र पारिवारिक अबस्था पत्ता लगाउन सहययोग गर्ने ।	-सडक बालबालिकाको पहिचान गर्ने । -सडक बालबालिकाको तथ्यांक अद्याबधिक गरी पुनर्स्थापनाको योजना तयार पार्ने । -पुनर्स्थापना र संरक्षणका लागि पहल गर्ने ।	-सडक बालबालिकाको अबस्थाबारे तथ्यांक लिने । -सडक बालबालिकाको पुनर्स्थापना र संरक्षणको व्यवस्था गर्ने । - अनुगमन र नियमन गर्ने	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा
स्थानीय तहमा रहेका बिद्यालयहरुले बालबालिकालाई शारीरिक तथा मानसिक यातना दिने छैनन् ।	-बिद्यालयमा बालबालिकामाथि कुनै यातनाको घटना भए बाल क्लवमा छलफल गर्ने । -घटनाबारे बिद्यालय व्यवस्थापन समितिमा जानकारी गराउने । -बालमैत्री शिक्षणका लागि बिद्यालयमा अनुरोध गर्ने ।	-टोलको बिद्यालयमा बालबालिकालाई दण्डरहित वातावरणमा शिक्षण भए, नभएको अनुगमन गर्ने । -दण्ड भएको पाइएमा रोक्न पहल गर्ने ।	-वडाका सबै बिद्यालयमा बालमैत्री आचारसंहिता लागू गराउने । -बालबालिकालाई दण्डरहित शिक्षाको वातावरण निर्माण गर्ने । -बिद्यालयमा नियमित अनुगमन गर्ने ।	-बिद्यालयका लागि आचारसंहिता तयार पार्ने । -बिद्यालयमा बालबालिकालाई दण्डित गरे नगरेको बिषयमा अनुगमन गर्ने । -कतै घटना भएमा कार्वाही गर्ने । -शिक्षकहरुलाई सम्मानका साथ शिक्षण सिकाइको तालिम दिने । -अनुगमन र नियमन गर्ने	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय
कुलतमा लागेका बालबालिकाको लागि	-बालबालिका कुलतमा रहे, नरहेको बारेमा क्लवमा	-कुलतमा रहेका बालबालिका भएमा तत्काल	-कुलतमा रहेका बालबालिकाको	-कुलतमा लागेका बालबालिकाको विवरण	महिला,बालवालीका तथा

बालसुधार गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाइएको हुनेछ ।	छलफल गर्ने । -कुनै बालबालिका कुलतमा रहेको पाइएमा टोल विकास र वडामा खबर गर्ने । -कुलतबिरुद्धका चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	वडा कार्यालयमा जानकारी गराउने । -कुलतबिरुद्ध वडामा चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । -अभिभावक र युवाहरुलाई बिभिन्न चेतनामुलक कार्यक्रममा सहभागी गराउने ।	तथ्यांक लिने । -कुलतमा रहेका बालबालिकालाई सुधार गृह पठाउन समन्वय गर्ने । -कुलत, दुर्व्यसनीबिरुद्ध चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	संकलन गर्ने । -कुलतबाट बच्ने उपायबारे प्रशिक्षण दिने । -कुलतमा लागेका बालबालिकालाई सुधार गृहमा पठाउने व्यवस्था गर्ने । -अनुगमन र नियमन गर्ने	सामाजिक विकास शाखा
बालविकास (६)					
३ देखि ४ बर्ष उमेर पुगेका सबै बालबालिकाका प्रारम्भिक बालविकास कक्षामा भर्ना भई टिकाउ दर शतप्रतिशत रहेको हुनेछ । (फरक क्षमता भएका बालबालिकाको हकमा बिशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने)	-३ देखि ४ बर्षका बालबालिकाहरुलाई प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा पठाउन प्रचारप्रसार गर्ने ।	-३ देखि ४ बर्षका बालबालिकाहरुलाई प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा पठाउन प्रेरित गर्ने । -घरदैलो कार्यक्रम गर्ने	-३ देखि ४ बर्षका बालबालिकाहरुलाई प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रमा पठाउने । - बालविकास केन्द्रहरुको स्तरोन्नती गर्ने ।	-बालविकास केन्द्रको मापदण्ड तयार गर्ने । -बालविकास केन्द्रको मापदण्ड बमोजिम स्तरोन्नती गर्ने । -बालविकास केन्द्रका शिक्षकहरुको क्षमता विकास गर्ने । -बालविकास केन्द्रमा आबश्यक सामग्रीको व्यवस्थापन -अनुगमन /प्रतिवेदन	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय
५ देखि १४ बर्ष उमेर समूहका शतप्रतिशत बालबालिकाले आधारभूत शिक्षा (१ देखि कक्षा ८	-प्रचार प्रसार -विद्यालय छोडन लागेका साथीहरुलाइ परामर्श	-घरदैलो कार्यक्रम -अभिभावक सचेतना र निगरानी -भर्ना अभियान सञ्चालन	- विद्याालयको शैक्षिक सुधार - सामाग्री व्यवस्थापन	-अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालनका लागी विद्यालयलाइ निर्देशन	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय

सम्म) पूरा गरका हुनेछन् ।			- शिक्षक, अभिभावक नियमित वेठक - भर्ना अभियानमा सहयोग	-पुर्वाधार निर्माण,सामागी व्यवस्थापन -शिक्षक तालिम -विव्यस र शिअस को क्षमता अभिवृद्धि भर्ना अभियान सञ्चालनका लागी विद्यालयलाइ प्रोत्साहन - अनुगमन /प्रतिवेदन	
प्रत्येक बिद्यालायमा खानेपानीको सुबिधासहित छात्रछात्राको लागि अलगअलग शौचालयको व्यवस्था भई यसको प्रयोग भएको हुनेछ ।	-सौचालयको सरसफाइ र उचित प्रयोग	- विद्यालयको अनुगमन - सहयोग	-पानीको धारा मर्मत, ट्यांकी जडान -सौचालय निर्माण र मर्मत सम्भार का लागी अनुदान -विद्यालयमा स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था -अनुगमन, सुधार का लागी पृष्ठपोषण	-पानीको धारा मर्मत, ट्यांकी जडान -सौचालय निर्माण र मर्मत सम्भार का लागी अनुदान । - विद्यालयमा स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था - अनुगमन,सुधार का लागी पृष्ठपोषण ।	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय
सबै बिद्यालयहरुमा पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपांगमैत्री र सुरक्षित भएका हुनेछन् ।		-बिद्यालयहरुमा पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपांगमैत्री र सुरक्षित संरचना निर्माणका लागी पहल	-सबै बिद्यालयहरु मा पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपांगमैत्री र सुरक्षित संरचना निर्माण	- सबै बिद्यालयहरुमा पूर्वाधार (कक्षाकोठा, फर्निचर, खेलमैदान, खानेपानी धारा) बालमैत्री, अपांगमैत्री र सुरक्षित संरचना निर्माण	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा - विद्यालय

			- अनुगमन	- कक्षकोठाहर को व्यवस्थापनमा सुधार - अनुगमन नियमन /प्रतिवेदन	
प्रत्येक बिद्यालयमा अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भएका हुनेछन् ।	- विद्यालयमा सञ्चालन हुने अतिरिक्त क्रियाकलापमा सहभागीता - सवै साथीहरुको सहभागीता सुनिश्चितता का लागी पहल		- विद्यालयमा हुने क्रियाकलापको - अनुगमन	- अतिरिक्त क्रियाकलापको वार्षिक क्यालेण्डर निर्माण गर्न र प्रत्यक अतिरिक्त क्रियाकलापको माइन्युटिङ गरि अभिलेख राख्न विद्यालयहरुलाइ निर्देशन - अतिरिक्त क्रियाकलामा सवै विद्यार्थीहरको सहभागीताको सुनिश्चितता - अनुगमन /प्रतिवेदन	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय
सबै बिद्यालयले कुहिने र नकुहिने फोहोर अलगअलग विसर्जन गर्ने व्यवस्था गरेका हुनेछन् ।	- कुहिने र नकुहिने फोहोर अलगअलग विसर्जन गर्ने व्यवस्था गरेका स्थानमा विसर्जन - फोहर जथाभावि नफाल्न साथीहरुलाइ सुझाव र सहयोग	- सरसफाइ वारे सचेतना	- विद्यालयको सरसफाइको अनुगमन, पृष्ठपोषण	- विद्यालयमा फोहर संकलन सामाग्री र निसर्जन केन्द्रको व्यवस्थापन - विद्यालयमा साप्ताहिक सरसफाइ कार्यक्रम सञ्चालन - अनुगमन/प्रतिवेदन	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा -विद्यालय

बालसहभागिता (६)					
स्थानीय तहमा समाबेशी आधारमा बालसंजाल गठन भई क्रियाशिल (न्यूनतम बार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालन) रहेका हुनेछन् ।	- वाल सञ्जालमा सहभागी हुने - बालसञ्जालको वैठकमा सहभागी हुने - कम्तिमा वर्षको ३ पटक र आवस्यकता अनुसार थप वैठकको आयोजना गर्ने - बालअधिकारका बारेमा नियमित छलफल गरी सबै साथीहरुलाई अधिकारबारे बुझाउने । - बालबालिकामाथि हुने हिंशा, शोषण, दुर्व्यवहार, विभेदजस्ता गलत क्रियाकलाप रोक्न सामाजिक अभियान सञ्चालन गर्ने । - बाल विवाह, बालश्रम, कमलरी जस्ता गलत संस्कार बिरोधी अभियान, विद्यालय भर्ना अभियान, जन्मदर्ता अभियान, पूर्ण सरसफाई जस्ता चेतनामुलक अभियान सञ्चालन गर्ने	- बाल सञ्जालका गविविधिमा सहयोग गर्ने - उनिहरुको पढाइमा असर नपर्नेगरि विभिन्न कार्यक्रमहरुमा सहभागी गराउने	- वडा तहको वालसञ्जाल गठनमा सहजिकरण गर्ने - वडा सञ्जालको अभिलेख राख्ने - वडा सञ्जालको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	- वडा तथा पालिका स्तरका वालसञ्जाल को सञ्जालको म्यापिङ गर्ने - समावेशी वाल सञ्जाल गठन,पूर्नगठनमा सहजिकरण गर्ने - वाल सञ्जालको अभिलेख राख्ने - बाल सञ्जाललाइ सुचिकृत गर्ने बाल सञ्जालको को क्षमता विकास गर्ने - अनुगमन /प्रतिवेदन	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा

	। - वाल अधिकार र सामाजिक अभियानका कायक्रमहरु वैठक वसि योजना वनाइ कार्यान्वयन गर्ने				
स्थानीय तहका बस्ती वा टोल र बिद्यालयहरुमा समाबेशी बालक्लव गठन भई क्रियाशिल (न्यूनतम बार्षिक ३ वटा बैठक, ३ वटा कार्यक्रम सञ्चालन) रहेका हुनेछन् ।	- आफ्नो टोल, र विद्यालयको वालक्लवमा सहभागी हुने - आफ्नो बाल क्लवमा सबै साथीहरुलाई समावेश गर्ने - बालक्लवको को वैठकमा सहभागी हुने - कम्तिमा वर्षको ३ पटक र आवस्यकता अनुसार थप वैठकको आयोजना गर्ने - आफूसँग सम्बन्धित सरोकारका बिषयहरुमा चासो दिने । - बालअधिकारका बारेमा नियमित छलफल गरी सबै साथीहरुलाई अधिकारबारे बुझाउने । - बालबालिकामाथि हुने हिंशा, शोषण, दुर्व्यवहार, विभेदजस्ता गलत	- बाल गठन र क्लवको गविविधिमा सहयोग गर्ने - उनिहरुको पढाइमा असर नपर्नेगरि विभिन्न कार्यक्रमहरुमा सहभागी गराउने	- वडा मा रहेका बालक्लवको गठनमा सहजिकरण गर्ने - वडा भरिका बालक्लवहरुको को अभिलेख राख्ने - बालक्लवहरुको क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	- स्थानीय तहका बस्ती वा टोल र बिद्यालयहरुमा भएका बालक्लवको म्यापिङ गर्ने - समावेशी बालक्लव गठन पुर्नगठनमा सहजिकरण गर्ने - वाल सञ्जालको अभिलेख राख्ने - बाल सञ्जाललाइ सुचिकृत गर्ने - वालक्लव को क्षमता विकास गर्ने - अनुगमन /प्रतिवेदन	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - विद्यालय

	क्रियाकलाप रोक्न सामाजिक अभियान सञ्चालन गर्ने । - बाल विवाह, बालश्रम, कमलरी जस्ता गलत संस्कार बिरोधी अभियान, विद्यालय भर्ना अभियान, जन्मदर्ता अभियान, पूर्ण सरसफाई जस्ता चेतनामुलक अभियान सञ्चालन गर्ने । - वाल अधिकार र सामाजिक अभियानका कायक्रमहरु वैठक वसि योजना वनाइ कार्यान्वयन गर्ने				
५ कक्षाभन्दा अध्ययन अध्यापन हुने बिद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।	- विद्यालयको व्यवस्थापन सीमितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने - वैठकमा आफ्नो विचार राख्ने - बाल विकासका अधिकार को संरक्षण र सुचक सम्वन्धि निर्णय गराउन भुमिका खेल्ने	- विद्यालयलाइ सहयोग गर्ने - अनुगमन गर्ने	- वडा भित्रका विद्यालयहरुका व्यवस्थापन समितिमा वालक्लवको प्रतिनिधिलाइ समावेस गराउन विद्यालयहरुलाइ निर्देश गर्ने - व्यवस्थापन समितिमा	- ५ कक्षा भन्दा माथी अध्ययन अध्यापन हुने सवै विद्यालयका व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लवको(१जना वालक,१ जना वालीका) प्रतिनिधित्व गराउन परिपत्र गर्ने र सुनिर्स्चितता गराउने - उनिहरुलाइ विचार	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा - विद्यालय व्यवस्थापन समिति

			उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता लाइ सुनिश्चित गराउने व्यवस्थ ा गर्ने	व्यक्त गर्ने अवसर प्रदान गर्ने - बाक्लवको क्षमता विकास गर्ने - - अनुगमन, प्रतिवेदन	
स्वास्थ्य व्यवस्थापन समितिमा बाल क्लव, संजालको प्रतिनिधित्व रहनेछ ।	- स्थानिय स्वास्थ्य व्यवस्थापन सीमितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने - वैठकमा आफ्नो विचार राख्ने - बाल वचाउ अधिकार को संरक्षण र सुचक सम्वन्धि निर्णय गराउन भुमिका खेल्न	- स्वास्थ्य संस्थालाइ सहयोग गर्ने - अनुगमन गर्ने	- वडा भित्रको स्वास्थ्य संस्थाको व्यवस्थापन समितिमा वालक्लवको प्रतिनिधिलाइ समावेस गराउन स्वास्थ्य संस्था लाइ निर्देश गर्ने - व्यवस्थापन समितिमा उनीहरुको अर्थपूर्ण सहभागिता लाइ सुनिश्चित गराउने व्यवस्थ ा गर्ने - उनिहरुलाइ विचार व्यक्त गर्ने अवसर प्रदान गर्ने	- स्थानिय तहका का सबै संयन्त्रहरुमा सवै स्वास्थ्य संस्थामा (१जना वालक,१ जना वालीका)सहभागी गराउन नीति बनाई परिपत्र गर्ने -अनुगमन /प्रतिवेदन	जनस्वास्थ्य प्रवर्धन शाखा
स्थानीय तहमा रहेका बालबालिका सम्बन्धी सरोकारका संरचना/समितिहरुमा १२	- टोल वडा तह र नगरपालिका तहका संरचना र समितिहरुमा प्रतिनिधित्व गर्ने	- टोल तहका संरचना र समितिहरुमा वालवालिकाशरुको प्रतिनिधित्व गराउने	- टोल वडा तहका संरचना र समितिहरुमा बालवालिकाको	- टोल वडा तह र नगरपालिका तहका संरचना र समितिहरुमा	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा

देखि १८ बर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरुको संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।	- उक्त संरचना र समितिहरुमा आफ्ना विचारहरु व्यक्त गर्ने	- उनिहरुलाइ विचार व्यक्त गर्ने अवसर प्रदान गर्ने	प्रतिनिधित्व गराउने - त्यसको अभिलेख राख्ने	वालवालिकाको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गराउन पहल गर्ने - बाक्लवको क्षमता विकास गर्ने - अनुगमन/प्रतिवेदन	
बालभेलाबाट माग भई आएका योजनाहरु स्थानीय तहको योजनामा समावेश भएका हुनेछन् ।	- वालभेलामा सहभागीहुने - वालवालीकाको हितहुने योजना निर्माण गर्ने	- टोलको योजना छनौट गर्दा बालवालिकाको आवाज समेट्न बालमेला संचालन गर्ने	- टोल तथा वडाको योजना छनौट गर्दा बालवालिकाको आवाज समेट्न बालमेला संचालन गर्ने - बालभेलावाट आएका योजना वडाको वार्षिक योजनामा समावेस गर्ने	- वालभेला सञ्चालन - वालभेलावाट आएका योजना वार्षिक योजनामा समावेश र कार्यान्वयन - अनुगमन /प्रतिवेदन	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - योजना शाखा
संस्थागत विकास (१५)					
वडा/गाउँ/नगरपालिका तहमा बालमैत्री स्थानीय शासन समितिहरु गठन भई क्रियाशिल रहेका हुनेछन् ।	- वालमैत्री समुदाय,वडा टोल,तथा उपमहानगर स्तरका समितिमा सहभागी हुने - आफ्ना विचार राख्ने	- समूदाय तथा वडा स्तरका समितिहरुमा बालवालिकाको प्रतिनिधित्व गराउने - उनीहरुलाइ विचार व्यक्त गर्ने अवसर दिने	- वालमैत्री वडा समितिको नियमित बैठक कम्तिमा महिनाको १ पटक वस्ने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने - वैठकमा	- वालमैत्री नगर समितिको नियमित बैठक कम्तिमा महिनाको १ वस्ने र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने - वैठकमा	महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा

			वालवालिकाहरुलाइ विचार व्यक्त गर्ने अवसर दिने	वालवालिकाहरुलाइ विचार व्यक्त गर्ने अवसर दिने	
स्थानीय तहहरुले आफ्नो लागि बालमैत्री आचारसंहिता र नीति नियम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका हुनेछन् ।	- उपमहानगरपालिकाले जारी गरेको आचारसंहिता पालना गर्ने साथीहरुलाइ पालना गर्न लगाउने	- उपमहानगरपालिकाले तयार गरेको वालमैत्री आचारसंहिता टोलवासीलाइ पालना गराउन प्रचार प्रसार गर्ने	- उपमहानगर पालिकाले तयार गरेको वालमैत्री आचारसंहिता वडा कार्यालय र सार्वजनिक स्थानमा राख्ने, पालना गर्न लगाउने	- उपमहानगर पालिकाले तयार गरेको वालमैत्री आचारसंहिता सार्वजनिक स्थानमा राख्ने - आचारसंहिताला इ विद्यालयअरुमा राख्न लगाउने	-महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा
गाउँपालिका/नगरपालिका मा कम्तिमा एक बालउद्यान सहितको बालमैत्री सिकाई स्रोत केन्द्र सञ्चालनमा रहेको हुनेछ ।	- वालउद्यान मा जाने खेल तथा मनोरञ्जनात्मक गतिविधिमा सामेल हुने	- टोल स्तरमा बालवालिकाका लागी साना खेल तथा मनोरन्जन केन्द्र स्थापनामा पहल गर्ने	- वडा स्तरमा वालउद्यान निर्माण गर्ने	- वालउद्यान र सिकाइ केन्द्रको स्थापना गर्ने	योजना तथा वजेट शाखा
बालबालिकाको बस्तुगत विवरण (प्रोफाइल) को आधारमा स्थानीय तहको विकास योजना र बालबालिकाको लगानी योजना तर्जुमा भई कार्यान्वनय भएको हुनेछ ।	- लगानी योजना निर्माणको चरणमा आफ्नो सुझाव दिने	- बालवालिकाको प्रोफाइल तथारीका लागी तथ्याकं संकलमा सहयोग गर्ने	- बालवालिकाको प्रोफाइल तथारीका लागी तथ्याकं संकल गर्ने - बालवालिकाको लगानी योजना निर्माण गर्ने - लगानी योजनाको	- नगरको वालवालिकाको प्रोफाइल तयार गर्ने - वडा को बालवालिको लगानी योजना कम्पायल गरि नगरको वालवालिकाको	महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा

			कार्यान्वयन गर्ने	लगानी योजना तयार गर्ने - लगानी योजनाको कार्यान्वयन गर्ने	
स्थानीय तहको योजना तर्जुमा पूर्व बार्षिकरुपमा वडा र गाउँ/नगरपालिका तहमा बालभेला आयोजना गरी बालभेलाले प्राथमिकता तोकेका बिषयलाई स्थानीय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा समावेश गरिएको हुनेछ।	- बाल भेलामा सहभागी हूने, योजना छनौट गर्ने	- बालभेला वाट आएका योजना लाइ वार्षिक योजनामा समावेस गर्ने	- बालभेलावाट आएका योजना लाइ वडा तहको योजनमा समावेश गर्ने	- प्रत्यक वर्ष योजना तर्जुमा पूर्व बालभेलाको आयोजन ागर्ने - बालभेलावाट आएका योजनालाइ वार्षिक योजनामा समावेश गर्न योजना शाखामा पठाउने	महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा
स्थानीय तहमा बालबालिका सम्बन्धी स्थितीपत्र तयारी तथा प्रकाशन र अद्यावधिक भएको हुनेछ।	-	- बालवालिकाको स्थिति पत्र तयारीमा सहयोग	- वडा तहमा बालवालिकाको स्थिति पत्र तयारी तथा प्रकाशन	- नगर तहको स्थितिपत्र प्रकाशन	महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा
प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरुले स्थानीय तहले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड पूरा गरेका हुनेछन्।	- आफ्नो टोल वडाका ३ देखि ४ वर्षका वालवालिकालाइ वाल विकास केन्द्रमा पठाउन प्रचार प्रसार गर्नै	- बालविकास केन्द्र को मापदण्ड को अनुगमन	- नगरपालिकाले तयार गरेको बालविकास केन्द्र को मापदण्ड को अनुगमन - पृष्ठपोषण र पुवाएत्रार विकास	- नगरपालिका विद्यालयहरुका लागी बालविकास केन्द्र को मापदण्ड निर्माण - अनुगमन - पृष्ठपोषण र नियमन	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा - विद्यालय व्यवस्थापन समिति
बिद्यालयले कक्षा ६ देखि १० सम्मका बिद्यार्थीका	- विद्यालयमा बिद्यालयमा कक्षा ६	-	- बिद्यालयमा कक्षा ६ देखि	- बिद्यालयमा कक्षा ६ देखि १० सम्मका	- शिक्षा,युवा तथा खेलकुद

लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गरेका हुनेछन् ।	देखि १० सम्मका बिद्यार्थीका लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनका लागी सुझाव		१० सम्मका बिद्यार्थीका लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनका लागी निर्देशन - अनुगमन	बिद्यार्थीका लागि बालमैत्री, वातावरणमैत्री र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अतिरिक्त कक्षा सञ्चालनका लागी नितिगत निर्णय, पाठ्यक्रम विकास - विद्यालयहरुलाइ निर्देशन - अनुगमन	महाशाखा
आधारभूत शिक्षा पश्चात बिद्यालय शिक्षाबाट बञ्चित भएका बालबालिकाहरुले जीवनोपयोगी शिक्षा (व्यवसायीक तथा सिपमुलक तालिम) प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	- आधारभूत शिक्षा पश्चात बिद्यालय शिक्षाबाट बञ्चित भएका बालबालिकाहरुलाइ जीवनोपयोगी शिक्षा (व्यवसायीक तथा सिपमुलक तालिम) लिन सुझाव ।	-	- आधारभूत शिक्षा पश्चात बिद्यालय शिक्षाबाट बञ्चित भएका बालबालिकाहरुलाइ जीवनोपयोगी शिक्षा (व्यवसायीक तथा सिपमुलक तालिम) सञ्चालन	- आधारभूत शिक्षा पश्चात बिद्यालय शिक्षाबाट बञ्चित भएका बालबालिकाहरुलाइ जीवनोपयोगी शिक्षा (व्यवसायीक तथा सिपमुलक तालिम) प्रदान	शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा
स्थानीय तहमा रहेका प्रहरी कार्यालय, चौकीहरुमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क इकाई रहेको हुनेछ ।	- वाल विवाह, वालश्रम तथा शोषणमा बालवालिका परेको थाह पाए प्रहरी कार्यालय, चौकीहरुमा सुचना दिने	- वाल विवाह, वालश्रम तथा शोषणमा बालवालिका परेको थाह पाए प्रहरी कार्यालय, चौकीहरुमा सुचना दिने	- वाल विवाह, वालश्रम तथा शोषणमा बालवालिका परेको थाह पाए प्रहरी कार्यालय,	- वाल विवाह, वालश्रम तथा शोषणमा बालवालिका परेको थाह पाए प्रहरी कार्यालय, चौकीहरु संग समन्वय	- महिला, बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - प्रहरी

			चौकीहरु संग समन्वय	- प्रहरी कार्यालय, चौकीहरुमा बालमैत्री कक्ष वा बालमैत्री सम्पर्क स्थापना ।	कार्यालय
बिद्यार्थी सवार हुने शैक्षिक संस्थाका सवारी साधनहरु स्थानीय तहले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड अनुसार बालमैत्री र अपांगमैत्री हुनेछन् ।	-	- स्कुल वस र भ्यान जस्ता सवारी साधनहरु बालमैत्री र अपांगमैत्री वनाउन विद्यालयलाइ सुझाव	- स्कुल वस र भ्यान जस्ता सवारी साधनहरु बालमैत्री र अपांगमैत्री वनाउन अनुगमन र नियमन	- स्कुल वस र भ्यान जस्ता सवारी साधनहरु बालमैत्री र अपांगमैत्री वनाउन नितिगत निर्णय र न्यूनतम मापदण्ड निर्माण र विद्यालयहरुलाइ कार्यान्वयन गर्न निर्देशन । - अनुगमन नियमन	शिक्षा,युवा तथा खेलकुद महाशाखा
स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यालयमा स्तनपान कक्षको व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	-	-	-	- उपमहानगर कार्यालयको परिसरमा स्तनपान कक्षको स्थापना	जनस्वास्थ्य प्रवर्द्धन शाखा
बसपार्क, सिनेमा हल, हाटबजार, खेलमैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरुमा बालमैत्री शौचालय र खानेपानी धाराको व्यवस्था हुनेछ ।	-	-	-	- बसपार्क, सिनेमा हल, हाटबजार, खेलमैदान जस्ता सार्वजनिक स्थलहरुमा बालमैत्री शौचालय र खानेपानी धाराको व्यवस्था तथा संवन्धित पक्षलाइ निर्देशन ।	शहरी तथा पुवार्धार महाशाखा

				- अनुगमन	
स्थानीय स्तरको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आबश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश भएको हुने छ।	-	-	-	- नगरको विपद् व्यवस्थापन योजनामा विपद्को समयमा बालबालिकाको आबश्यकता सम्बोधन गर्ने प्रावधान समावेश गर्ने ।	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा
विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपांगता भएका व्यक्तीहरुको बिशेष सहयोगका लागि संस्थागत व्यवस्था भएको हुनेछ।	-	-	-	- विपद्को समयमा बालबालिका तथा अपांगता भएका व्यक्तीहरुको बिशेष सहयोगका लागि संस्थागत व्यवस्था - अनुगमन	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन महाशाखा

घोराही उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणाको लागि कार्ययोजना

क्र.स.	कार्य विवरण	समयावधि	मुख्य जिम्मेवारी	कैफियत
	नयाँ वडाहरुमा वालमैत्री स्थानिय शासनको अभिमुखिकरण समिति निर्माण र प्रतिवद्धता	२०७८ असोज भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - वडा कार्यालय	
	उपमहानगरपालिकाका वडा तथा तथा महाशाखाहरुमा वालमैत्री स्म्पर्क व्यक्ति तोक्ने	२०७८ भदौ भित्र	- सम्वन्धित वडा र शाखा,महाशाखा	
	बाल दिवस तथा बालभेला आयोजना	२०७८ भदौ २९	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वालक्लवको नक्साङ्कन	२०७८ असोज १५ भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - वडा कार्यालय	
	वालक्लव गठन, पुर्नगठन	२०७८ असोज भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - वडा कार्यालय	
	बालमैत्री स्थानिय शासन घोषणाका लागी सरोकारवालाहरुको सञ्जाल निर्माण	२०७८ भदौ भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वालमैत्री स्थानिय शासन नगर समितिको वैठक	प्रत्येक महिना मा १ पटक र थप आवस्यकता अनुसार	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वालमैत्री वडा समितिको वैठक	प्रत्येक महिना मा १ पटक र थप आवस्यकता अनुसार	- वडा कार्यालय	
	नगर भित्र गठन भएका बालक्लबहरु नगरपालिकामा सुचिकृत	२०७८ असोज भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वालक्लव हरुको क्षमता विकास	निरन्तर	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वालक्लवहरुलाइ बाल विवाह विरुद्धको सचेताना	२०७८ कार्तिक	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	

	वालमैत्री स्थानिय शासन घोषणा सम्वन्धि अभिमूखिकरण	२०७८ कार्तिक	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	बालमैत्री स्थानिय शासनका सुचकहरुको स्थानियकरण	२०७८ कार्तिक	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	सन्देश मुलक जिङ्गल, व्रोसर, पम्प्लेट प्रकासन	२०७७ असोज भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	वडाहरुको प्रोफाइल, लगानी योजना, स्थितिपत्र, र घोषणा पछिको रणनिति तयारी	२०७७ असोज भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - साझेदार संस्था	
	नगरको एकिकृत वाल प्रोफाइल तयारी	२०७८ कार्तिक	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - साझेदार संस्था	
	नगरको एकिकृत लगानी योजना निर्माण	२०७८ कार्तिक	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - साझेदार संस्था	
	नगरको वालवालिको स्थितिपत्र तयारी र सार्वजनिकिकरण	२०७८ पुष	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - साझेदार संस्था	
	नगरको बालमैत्री घोषणा पछिको रणनिति निर्माण	२०७८ माघ	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा - साझेदार संस्था	
	बालश्रम अन्त्यका लागी सरोकारवाला संग छलफल र वालश्रम प्रयोग हुने स्थलको अनुगमन र परिवारमा पुर्नस्थापना	२०७८ असोज, माघ	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	सम्वन्धित शाखाहरु संग समन्वय वैठक र प्रगति माथी छलफल	प्रत्यक महिना	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	बलक्लव,वडा सञ्जाल,नगर बाल संजाल बैठक	प्रत्येक महिना	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	प्रतिवेदन तयारी नगर स्तरीय बालमैत्री स्थानीय शासन समितिमा प्रस्तुती	२०७८ मंसिर भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	जिल्ला समन्वय समितिमा मा हाल सम्म गरेका प्रगति सहितको प्रतिवेदन प्रस्तुत	२०ठ८ मंसिर भित्र	- महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	

	वालमैत्री स्थानिय शासन र प्रवर्द्धन का लागी टोल विकास संस्था हरुको परिचालन	२०७८ असोज देखि	- वडाकार्यालय, टोल विकास संस्था	
	सम्पूर्ण सरोकारवालाको संयुक्त समन्वयात्मक बैठक	२०७८ माघ मसान्त	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	संयुक्त अनुगमन	२०७८ माघ भित्र	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	विषयगत शाखावाट बालमैत्री स्थानिय शासनका सुचकहरु प्रमाणिकरण	२०७८ फागुन पहिलोहप्ता सम्म	सम्वन्धित शाखा महाशाखा	
	बालमैत्री स्थानिय शासनको उपलब्धीको अन्तिम प्रतिवेदन तयारी र प्रस्तुति	२०७८ फागुन दाश्रो हप्ता हप्ता सम्म	महिला,बालवालीका तथा सामाजिक विकास शाखा	
	बालमैत्री उपमहानगरपालिका घोषणा	२०७८ फागुन तेश्रो साता	घोराही उपमहानगरपालिका	

घोराही उपमहानगरपालिका,दाङ

स्थानीय बालमैत्री शासनका लागि घोराही उपमहानगरपालिका नगरकार्यपालिकावाट पारित स्वीकृत बालमैत्री आचार संहिता २०७६

१. पृष्ठभूमि

बालमैत्री स्थानीय शासन बाल अधिकार सम्बन्धि समग्र पक्ष(बाल बचाउ,बाल संरक्षण,बाल विकास,र बाल सहभागिता) को प्रवर्द्धन गरी स्थानीय तहमा सुशासन अभिवृद्धि गर्न ल्याइएको अवधारणा हो । बालबालिकाका आधारभूत अधिकारलाई स्थानीय तहको नीति, संरचना, प्रणाली, कार्य प्रक्रिया र व्यवहारमा संस्थागत गर्ने शासकीय पद्धतिलाई बालमैत्री स्थानीय शासन बाल अधिकार सम्बन्धि अर्न्तराष्ट्रिय महासन्ध (CRC),१९८९को अवधारणा,नेपालको संविधानले गरेको व्यवस्था, बालबालिका सम्बन्धि ऐन,२०७५ ले बालबालिकाको पक्षमा वकालत गरेका छन् ।स्थानीय सरकारको रुपमा रहेका गाँउपालिका,नगरपालिका,जिल्ला समन्वय समिति जनताको नजिकमा रहेर सेवा प्रवाह गर्ने निकायको रुपमा स्थापित भैसकेका छन्।यस सन्दर्भमा बाल अधिकारको विषयलाई स्थानीय तहको समग्र कार्य पद्धति र प्रणालीमा अर्न्तभूत गर्दै कार्यान्वयनमा लैजान उपयुक्त देखिन्छ। स्थानीय सरकारको नेतृत्वमा नेपाल सरकार द्धारा निर्दिष्ट गरेका सेवा सूचक र संस्थागत सूचक प्राप्तिका लागि गाउँघर,टोल समुदाय,सँघ संस्था तथा सरोकार वालाहरुका लागि आवश्यक आचार संहिता तयार पारी कार्यान्वयन गरी नगरलाई बालमैत्री नगर निर्माण गर्न यो आचांरसहिता तयार पारिएको छ।

क

सबैले पालना गर्नुपर्ने बालमैत्री आचारसंहिता

- बालबालिकाहरुलाई स्नेहपूर्वक व्यवहार गर्ने ।
- बालबालिकाहरुलाई कुटपिट, यातना, मानसिक चोट र दुर्व्यवहार नगर्ने ।
- बार्षिक योजना छनौटका क्रममा बालबालिकालाई पनि सहभागी गराई उनीहरुका आवाजको सुनुवाई गर्ने ।
- बालबालिकालाई अनुचित र अभद्र व्यवहार तथा विभेद नगर्ने र त्यस किसिमको कामलाई निरुत्साहित गर्न सबै लागिपर्ने ।
- कुनै पनि बालबालिकाहरुलाई जोखिमपूर्ण काममा नलगाउने र त्यस्तो भेटिएमा तत्काल रोक्ने ।
- बालविवाह नगर्ने, नगराउने र यस्ता कार्य रोक्न सबै लागिपर्ने ।

- बालबालिकालाई दुर्व्यसनबाट बचाउन सबै लागिपर्ने ।
- बालबालिकाको सर्वोत्तम हितका लागि काम गर्न सदा तत्पर हुने ।
- बालबालिकालाई दुर्व्यवहार, शोषण, भेदभाव जस्ता व्यवहार नगर्ने र गर्नेलाई दण्डित गर्ने ।
- बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्यरत संघ संस्थाले कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा कार्यक्रमको स्वरुप दोहोरो नपर्ने गरी एकद्धार प्रणालीबाट उपमहानगरपालिका कार्यालय र बालमैत्री समितिको परामर्शमा मात्र गर्ने ।
- गर्भवती महिलालाई उचित स्याहार र नियमित गर्भजाच गर्ने, गर्न लगाउने ।
- बालबालिकाहरुलाई आबश्यक सबै खोपहरु स्वास्थ्य केन्द्रको परामर्शमा नियमितरुपमा लगाउने
- बालबालिकालाई गाउघरमा उपलब्ध पोषणयुक्त खाना खुवाउन र उचित स्याहार गर्न परिवार जिम्मेवार हुने ।
- बालबालिकालाई समयमै बिद्यालय पठाइ अध्ययनमा निरन्तरता दिने ।
- बिद्यालयमा बालमैत्री शिक्षण गरी दण्डरहित बिद्यालय बनाउने ।
- बालबालिकालाई घर र बिद्यालयमा सिप क्षमता अभबृद्धीमा सघाउ पुर्‍याउनेखालका खेलकूद तथा मनोरञ्जनका पर्याप्त सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ।
- बालबालिका जन्मेको ३५ दिनभित्र जन्मदर्ता गराउने ।
- बालबालिकालाई उनीहरुको अधिकारसगै कर्तव्य र जिम्मेवारी पनि सिकाउने ।
- पारिवारिक तथा संस्थागत निर्णय प्रक्रियामा बालबालिकालाई सहभागी गराउने र उनीहरुको बिचारको सम्मान गर्ने ।
- बालबालिकाको हित हुने खालका काममा सघाउने, प्रोत्साहन गर्ने र हित नहुने खालका काममा संलग्न भए सम्झाइबुझाइ सही बाटोमा लगाउने ।
- बालबालिका बेचविखन तथा ओसार पसार बाल हिंसा बाल यौन दुर्व्यवहारको निरुसाहित गर्न सवै लागि पर्ने
- बालमैत्री अभियानहरुमा बालक्लवहरु परिचालन हुने ।

बालबिलकाले पालना गर्नुपर्ने अचारसंहिता

- विद्यालय उमेरका सम्पूर्ण बालबालिका नियमित रुपमा विद्यालय पोशाकमा विद्यालय जाने ।
- विद्यालय हाताभित्र विद्यालयको नियमको पालना गर्दै उछृङ्खल व्यवहार नगरी अनुशासित बन्ने ।
- स्थानिय स्तरमा स्थापित बालक्लबहरुमा सक्रिय सहभागीता जनाउंदै कसैलाई कुनै पनि किसिमको भेदभाव नगर्ने ।
- विद्यालय र समुदाय स्तरमा सञ्चालीत विभिन्न अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा सहभागीता जनाई निर्धक्क रुपमा अफ्नो हक अधिकारको बारेमा कुरा राख्ने र कर्तव्यको बारेमा सचेत हुने ।

- बालविवाहको लागि कुनै पनि अवस्थामा मञ्जुरी नहुने र अन्यत्र हुन लागेमा पनि निरुत्साहित गर्ने ।
- बालबालिकाका आधारभुत आवश्यकताहरु खाना, आवाश, स्वस्थ्य, शिक्षा, अवसर, माया, संरक्षण लगायतका बाल अधिकारबारे जानकारी राख्दै अरुलाई पनि सिकाउने ।
- विपन्न र अपाङ्गता भएका बालबालिकालाई सहयोग गर्ने ।
- आफुले नबुझेको र नजानेको कुरा शिक्षक तथा आफ्नो अभिभावकलाई सोध्नेछौं । साथै आफुसंग सम्वन्धीत पारिवारिक छलफल तथा निर्णयमा सहभागी हुने ।
- गाउँ घरमा हुन लागेको तथा भइरहेको वालविवाह, बालयौन दुर्व्यवहार तथा बालश्रम जस्ता कुराहरुको जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिने ।
- समय तालिका अनुसार पढ्ने, लेख्ने, सुत्ने, खेल्ने र सञ्चार माध्यमको प्रयोग गर्ने ।
- सुर्ती जन्य एवं मादक पदार्थको प्रयोग तथा खरिद विक्रिमा संलग्न नहुने ।
- बालअधिकारको हनन भएको अवस्थामा देखेमा सम्वन्धित निकायमा खवर पुऱ्याउने ।
- अपरिचित व्यक्तिको ललाई फकाई तथा प्रलोभनमा फस्ने छैनौं ।
- आफु आवद्ध रहेका वा आफुलाई बालाइएको सामाजिक संस्थाको बैठकमा नियमित र सक्रिय सहभागी हुने र बाल क्लब मार्फत बाल सहभागिता अभिबृद्धिमा पहल गर्ने ।
- दिसा पिसावको लागि चर्पीको प्रयोग गर्ने ।
- हात धुनु पर्ने अवस्था बुझ्ने र कार्यन्वयन गर्ने ।
- पोषिलो खानेकुरा खानेछौं, भइवहिनी र साथीलाई पनि खानको लागि प्रेरित गर्नुको साथै ६ महिना सम्मको बालबालिकालाई आमाको दुध मात्र खुवाउनका लागि अभिभावकलाई सचेत गराउने ।
- आवश्यक परेको खण्डमा घरपरिवारको ज्येष्ठ सदस्यको अनुमति लिएर मात्र बाहिर निस्कने।
- विद्यालय भर्ना अभियान, खोप अभियान, सरसफाई सप्ताह लगाएतका राष्ट्रिय अभियनाहरुमा बालक्लब मार्फत सक्दो जनचेतना र सहयोग गर्नें ।
- साना भाई बैनिलाई बाल विकास केन्द्रमा भर्ना गर्न अभिभावकलाई प्रेरित गर्ने ।
- विद्यालय भर्ना अभियान, खोप अभियान, सरसफाई सप्ताह लगाएतका राष्ट्रिय अभियानहरुमा बालक्लब मार्फत सक्दो जनचेतना र सहयोग गर्ने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रर्बद्धनमा बाल क्लबका सदस्यहरु परिचालन हुने ।

अभिभावकले पालना गर्नु पर्ने अचारसंहिता

- विघालय उमेरका हाम्रा छोरा छोरीलाई नियमित रुपमा विधालय पठाउने ।
- विधालयमा समय समयमा अनुगमन गरी पूर्ण शैक्षिक वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने।
- बालबालिकालाई अनुशासित र योग्य बनाउन बाल क्लब तथा बालबालिकालाई प्रेरित गर्ने।
- समुदाय र बिधालयमा हुने अतिरिक्त कृयाकलापमा सहभागि हुन बालबालिकालाई प्रेरित गर्ने।
- बालविवाह , बाल यौन दुर्व्यब्यवहार , बालश्रम जस्ता कुराहरु निरुत्साहित गर्दै बालबालिकालाई सचेत गर्ने ।
- विपन्न र अपाङ्गता भएका बालबालिकाको आवश्यकता अनुसारको वातावरण सिर्जना गर्ने ।
- आफ्नो घरमा कुनै पनि बालबालिकाको बालविवाह नगरिदिने
- पढ्ने, लेख्न, खाने, सुत्ने, खेल्ने र सञ्चार माध्यमको प्रयोग गर्ने समय तालिका बनाइदिने र नियमित स्वास्थ परिक्षण गर्नुका साथै खोप लगाउने बयवस्था मिलाउने ।
- मादक पदार्थ तथा सुर्तीजन्य पदार्थको खरिद बिक्री एंव प्रयोगमा बालबालिकालाई संलग्न गराउने छैनौं र बालबलिकाको अगाडि पनि प्रयोग नगर्ने।
- कुलत तथा दुर्व्यसनमा फस्न नदिनुका साथै घरपरिवार तथा समुदायमा त्यस्तो अवस्थालाई निरुत्साहित गर्ने।
- अपरिचित ब्यक्तिको ललाई फकाई तथा प्रलोभनमा नफस्न बालबालिकालाई सचेत गराउने।
- बाल क्लब तथा बालबालिकालाई आवद्द भएको सामाजिक संघसस्थाको कार्यक्रम तथा बैठकमा सहभागिताको लागि प्रेरित गर्ने।
- सहज तथा बालमैत्री धारा, शौचालय तथा आवासको ब्यवस्था गर्ने।
- नियमित सरसफाई जस्तै नङ् काट्ने कपाल कोर्ने ब्रस गर्ने साबुन पानीले हात धुने नुहाउने आदि कुराको ख्याल गर्ने ।
- समयमा खाजा र सन्तुलित भोजनको ब्यवस्था मिलाउने तथा पोषणयुक्त खानेकुरा खाने ब्यवस्था गर्ने ।
- आवश्यक परेको बेला बालबालिकाको उपस्थितिको आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै सम्बन्धित क्षेत्रमा सहभागि गराउने ।
- बालबालिकालाई समयमा विधालय भर्ना गर्ने, खोप लगाउने कार्य गर्नुका साथै सरसफाईमा विषेश ध्यान दिने ।
- बालबालिकालाई समयमा विधालय भर्ना गर्ने ,खोप लगाउने कार्य गर्नुका साथै सरसफाईमा ध्यान दिने ।
- समयमा आफ्नो बालबालिकाको जन्मदर्ता गरिदिने ।

- साना बालबालिकालाई बालविकास केन्द्रमा भर्ना गर्ने
- बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन तथा कार्यान्वयनमा पूर्ण प्रतिबद्धताका साथ लाग्ने

घोराही उपमहानगरपालीका/वडा/विद्यालय/संघसंस्थाले पालना गर्नु पर्ने अचारसंहिता

- प्रत्येक विद्यालयका सेवा क्षेत्र भित्र रहेका विद्यालय उमेर समुहका बाबालिकाहरुलाई अनिवार्य रुपमा विद्यालयको पहुँचमा ल्याउने ।
- विद्यालयमा बालबालिका, अभिभावक र शिक्षकले पालना गर्नुपर्ने नीति नियमको बारेमा सचेत गराउने ।
- विद्यालयमा छुवाछुतको भावना नगर्ने ।
- बालबालिका तथा अभिभावकलाई बालक्लवको महत्वबारे सचेत गराउने।
- घर परिवार तथा समाजमा बालमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न अभिप्रेरित गर्ने।
- बालबालिकाहरु माथी गरिने हिंसा, दुर्व्यवहार,बाश्रम शोषण रोक्न सचेतना फैलाउने ।
- बालअधिकारको संरक्षण गर्दै बालबालिका तथा अभिभावकहरुलाई बालअधिकार सम्बन्धी सचेत गराउने ।
- गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्नुका साथै प्रत्येक संघ संस्थामा निर्माण गरिने भौतिक संरचना बालमैत्री बनाउने ।
- नगरपालीका क्षेत्र भित्रका बालबालिकलाई वडा नागरिक मञ्च, एकिकृत योजना तर्जुमा समिति र सहभागीतात्मक सुनिश्चितता गर्ने ।
- सार्वजनिक स्थानमा बाश्रमको अवस्था रहन नदिनुका साथै वालविवाह र वालयौन दुर्व्यवहारलाई अन्त्य गर्न सधै प्रयासरत रहने।
- समुदायमा बालस्वस्थ्य सम्बन्धि सचेतना जगाउनुको साथै व्यक्तिगत सरसफाई र पोषण सम्बन्धी जानकारी गराउने।
- धुम्रपान, मद्यपान, सुर्ती जन्य सामाग्रीहरु खरिद तथा विक्रि गर्न बालबालिकालाई नलगाउनको लागि सचेत गराउने।
- बालअधिकार हननका घटनाहरु अनुगमन गर्दै त्यसको समाधानका लागि आवश्यक पहल गर्ने।
- बाल सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने
- विद्यालय व्यवस्थापन समिति, बालक्लव तथा विभिन्न सामाजिक संरचनामा बालबालिकालाई सहभागी गराउनका लागि सहयोग गर्ने ।

- सुलभ तथा बालमैत्री शौचालय निर्माणका लागि सचेतना फैलाउने।
- स्वच्छ पिउने पानीको व्यवस्था गर्नुको साथै सरसफाइ सम्बन्धी सचेतना जगाउने।
- पोषणयुक्त खानेकुरा र सन्तुलित भोजनको विषयमा अभिभावक तथा बाबालिकालाई सचेत गराउने ।
- घरवाट बाहिर निस्किदा बालबालिकामाथि हुन सक्ने दुर्व्यवहार र त्यसवाट बच्ने उपायबारे सचेत गराउने।
- विद्यालय भर्ना अभियान, खोप अभियन, सरसफाई सप्ताह लगाएतका राष्ट्रिय अभियानहरु सञ्चालन गर्ने ।
- बाल विकास केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन अभियानको सफलताका लागि पूर्ण रुपमा समर्पित हुने ।
- बाल संरक्षण कार्यक्रमले बालबालिकालाई हिंसा, दुर्व्यवहार, शोषण र वेवास्ताबाट जोगाउने तथा आपतकालिन परिस्थितीमा सहित त्यस्ता घटना घटेमा आवश्यक सहयोग गर्ने
- बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन,गर्ने
- बालबालिकाको लागि आवश्यक सेवाको उपलव्धता,गराउने
- गुणस्तरमा उल्लेखनीय सुधार,गर्ने
- सेवाको सुनिश्चतता, गर्ने
- आर्थिक तथा वित्तीय व्यवस्थापन र बालवालिकाको लागि लगानी सुनिश्चित गर्ने
- अधिकांस सेवा सूचकहरु विषयगत निकायहरुसँग सम्बन्धित रहेकाले सबैको सक्रियता समन्वय कायम गर्ने

घोराही उपमहानगरपालिका बालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धनका प्रतिवद्धता

(१) हामी घोराही उपमहानगरपालिकाको एकीकृत बालवालिका प्रोफाईल तयार गर्नेछौं ।

(२) हामी घोराही उपमहानगरपालिकाको एकीकृत बालमैत्री स्थानीय लगानी योजना तयार गर्नेछौं ।

(३) हामी हाम्रो कूल पूर्जींगत बजेटको कम्तिमा १५ प्रतिशत बजेट र अन्य सबै साझेदार संस्थाहरुको निश्चितबजेटबालबालिकालाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने कार्यक्रमका लागि विनियोजन गर्ने छौं ।

(४) हामी बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियमानै बालबालिका सम्बन्धी आयोजना तथा कार्यक्रमहरुमा छलफल, प्राथमिकीकरण र छनौट गर्ने कार्यलाई संस्थागत गर्नेछौं ।

(५) हामी स्थानीयस्तरका विकास प्रक्रियामा बालवालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्नेछौं

(६) हामीले तयार गरेको बालमैत्री योजना कार्यान्वयन गरी बालमैत्री स्थानीय शासनका निर्धारित नतिजा तथा सूचकहरु प्राप्त गर्नेछौं ।

(७) हामी आगामि रुवर्ष भित्रमा हाम्रो नगरलाई बालमैत्री घोषणा गर्नेछौं ।

(८) हामी बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यहरुको अनुगमन, मुल्यांकन, समीक्षा गर्नेछौं र नियमित रुपमा बालवालिका सम्बन्धी स्थिती पत्र सार्वजनिक गर्नेछौं ।

टोल विकास संस्थाको सदस्यहरुले पालना गर्नु पर्ने आचार संहिता

(४) हामी बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियमानै बालबालिका सम्बन्धी आयोजना तथा कार्यक्रमहरुमा छलफल, प्राथमिकीकरण र छनौट गर्ने कार्यलाई संस्थागत गर्नेछौं ।

(५) हामी स्थानीयस्तरका विकास प्रक्रियामा बालवालिकाको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्नेछौं

(६) हामीले तयार गरेको बालमैत्री योजना कार्यान्वयन गरी बालमैत्री स्थानीय शासनका निर्धारित नतिजा तथा सूचकहरु प्राप्त गर्नेछौं ।

(७) हामी आगामि रुवर्ष भित्रमा हाम्रो नगरलाई बालमैत्री घोषणा गर्नेछौं ।

(८) हामी बालमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यहरुको अनुगमन, मुल्यांकन, समीक्षा गर्नेछौं र नियमित रुपमा बालवालिका सम्बन्धी स्थिती पत्र सार्वजनिक गर्नेछौं